

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
KISALTMALAR.....	XIII
GİRİŞ.....	1
I. ÇALIŞMANIN KONUSU, YÖNTEMİ ve SINIRLARI	1
II. KAYNAKLAR	4

BİRİNCİ BÖLÜM ARAZİ HUKUKUNUN HUKUK SİSTEMATİĞİNDEKİ YERİ

I. ARAZİ HUKUKUNUN GAYESİ.....	12
a. İktisadi Etkenler.....	12
b. Toplumsal Etkenler.....	12
c. Siyasi Etkenler.....	13
d. Psikolojik Etkenler	13
II. ARAZİ HUKUKUNUN KARA AVRUPASI HUKUK SİSTEMATİĞİNDEKİ YERİ	14
A. Kamu Hukuku-Özel Hukuk Ayrımı	15
1. Kamu Hukuku.....	15
2. Özel Hukuk	16
3. Karma Hukuk.....	17
III. ARAZİ HUKUKUNUN İSLAM HUKUKUNDAKİ YERİ	18
A. İslam Hukukunda Kamu Hukuku-Özel Hukuk Ayrımı	19
1. Allah Hakları-Kul Hakları Ayrımı	20
a. Sırf Allah Hakları.....	20
b. Sırf Kul Hakları	21

c. Karma Haklar	22
IV. İSLAM HUKUKUNDA MAL VE MÜLKİYET MEFHUMU	23
A. Mal Mefhumu	23
1. Mal Çeşitleri	26
a. Mütakavvim Mal-Gayri Mütakavvim Mal	26
b. Menkul Mal- Gayri Menkul Mal	27
c. Bölünebilen-Bölünemeyen Mal	27
A. Mülkiyet Mefhumu	28
1. Malın Mülkiyet Konusu Olması	29
2. Mülkiyet Çeşitleri	30
V. Toprak Mülkiyeti	30
1. Mülk Arazi	31
2. Devlet Arazisi (Arazi-i Miriyye, Arazi-i Memleket)	32
3. Vakıf Arazisi	32
4. Metruk (Kamu yararına bırakılmış) Araziler	33
5. Ölü Topraklar (Arazi-i Mevât)	33

İKİNCİ BÖLÜM

ARAZİ HUKUKUNUN TARİHSEL GELİŞİMİ

I. İSLAM TOPLUMUNDA ARAZİ MÜLKİYETİ ANLAYIŞI	36
II. İSLAM'IN DOĞUŞUNDA VAR OLAN ÇEVRE DEVLETLERDE ARAZİ HUKUKU	38
A. Roma İmparatorluğu	39
1. Jüstinyen Sülalesi Devri (518-610) ve Jüstinyen Kanunları	40
2. Roma İmparatorluğu'nda Toprak Çeşitleri	42
3. Roma'daki Genel Arazi Kanunları	42
4. Arazi Gelirleri	43
a. Öşür	43
b. Otlak Resmi	44

B. Sâsânî İmparatorluğu.....	45
1. Sâsânî Devleti'nde Arazinin Önemi	46
2. Sâsânî Devleti'nde Arazi Vergi Sistemi.....	47
3. Sâsânîlerde Toprak Çeşitleri	49
C. İslam'dan Önce Arap Yarımadasında Arazi Hukuku ve Çeşitli Vergiler	50

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

İSLAM ARAZİ HUKUKUNUN OLUŞUM EVRESİ

I. ARAZİ HUKUKUNDA TEMEL KAVRAMLAR: HARÂC VE FEY	53
A. HARÂC	53
1. Harâc Kelimesi ve Harâcın Kapsam Alanı	54
2. Harâc Çeşitleri	57
3. İslam Hukukunda Harâcın Tarihçesi.....	58
B. FEY.....	64
II. İSLAM ARAZİ HUKUKUNUN OLUŞUMUNDA FETİHLERİN ÖNEMİ.....	65
A. Hz. Peygamber Devri	65
1. Beni Nadîr Arazisi	66
2. Beni Kurayza Arazisi.....	66
3. Fedek, Vâdi'l-Kura ve Teyma Arazisi.....	67
4. Mekke'nin Fethi ve Arazisi	67
5. Tebâle ve Cûreş Arazisi	69
6. Tebük, Eyle, Ezruh, El-Cerba ve Makna Arazileri	69
7. Yemen Arazisi.....	69
8. Uman Arazisi ve Hacer Arazisi	70
B. Hz. Ebu Bekir Devri.....	70
C. Hz. Ömer Devri.....	71
1. Irak'ın(Sevad)Fethi ve Arazisinin Taksimi.....	72

2. el-Cezire ve Şam'ın Fethi ve Arazisinin Taksimi	73
3. Mısır'ın Fethi ve Arazisi	75
4. Beni Tağlib b. Vail Hristiyanlarının Durumu	76
D. Hz. Osman Devri	77
1. Kûfe Merkezli Fetih Hareketleri.....	77
2. Basra Merkezli Fetih Hareketleri	78
3. Mısır Merkezli Fetih Hareketleri.....	79
4. Şam Merkezli Fetih Hareketleri	80
E. Hz. Ali Devri	80
III. HZ. PEYGAMBER VE HULEFÂ-İ RÂŞİDÎN DÖNEMLERİNDE FETHEDİLEN ARAZİLERDE TATBİK EDİLEN HUKUK SİSTEMİ	82
A. Savaş Yapmaksızın Halkın İslam'ı Kabul Ettiği Araziler	82
B. Savaş Sonrası Sulh Yoluyla Veya Belirli Bir Harâc Karşılığında Fethedilen Araziler	82
1. Mülkiyeti Müslümanlara, Kullanımı Araziyi Elllerinde Bulunduranlara Ait Olan Arazi.....	83
2. Mülkiyeti Gayrimüslimlere Ait Olan ve Bunun Karşılığında Harâc Konulan Araziler	83
C. Kuvvet Yoluyla Fethedilen Araziler	83
IV. İSLAM DEVLETİ'NİN ARAZİDEN ELDE ETTİĞİ GELİR KAYNAKLARI.....	92
A. Hz. Peygamber Dönemi Arazi Gelirleri.....	92
1. Fey Malları.....	92
2. Safiyy Malları	93
3. Humus	93
B. Hulefâ-i Râşidîn Devri	93
1. Zekât (Öşür)	94
2. Fey.....	96
a. Cizye	96
b. Kuvvet Kullanılarak Fethedilen Topraklardan Alınan Harâc.....	97

---

c. Kendileriyle Sulh Anlaşması Yapmaya Zorlanarak Fethedilen Arazilerden Alınan Harâc.....	97
d. Ticaret Malları Vergisi	97
3. Humus	98
SONUÇ	99
KAYNAKÇA.....	105